
Vilhelmina kommun
Revisionsrapport Granskning
av enskilt beslut

Oktober 2017

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
1.1. Uppdraget	2
1.1.1. Uppdragsbeskrivning.....	2
1.1.2. Avgränsningar.....	2
1.1.3. Metod	2
1.1.4. Personer som förekommer i granskningen.....	3
1.1.5. Tidslinje.....	4
2. Händelseförloppet	5
2.1. Allmänt	5
2.2. Info Q.B. Vilhelmina AB:s etablering i Vilhelmina kommun.....	5
2.3. Anpassning av Hermelinen 1	5
2.4. Hyresavtalen	6
2.5. Försäljning av fastigheten Hermelinen 1	7
3. Analys	9
3.1. Jäv	9
3.2. Beslut.....	11
3.3. Diarieföring.....	12
3.4. Har kommunen lidit ekonomisk skada?	12
4. Sammanfattning/Slutsatser	13
4.1. Jäv	13
4.2. Beslut.....	13
4.3. Diarieföring.....	13
4.4. Har kommunen lidit ekonomisk skada?	13
4.5. Sammanfattande bedömning.....	13

1. Inledning

1.1. Uppdraget

1.1.1. Uppdragsbeskrivning

Kommunens revisorer har beslutat att genomföra en granskning av beslut gällande upprustning, hyressättning m.m. avseende fastigheten Hermelinen 1. Syftet med granskningen är att bedöma om besluten har fattats i laga ordning med hänsyn till delegationsordning, jäv m.m. samt om handlingarna har diarieförts korrekt. Granskningen ingår som en del i den årliga ansvarsprovningen av styrelse och nämnder.

Granskningen genomförs enligt nedan ramverk:

- kommunallagen (1991:900)
- offentlighetsprincipen
- kommunstyrelsens delegationsordning

1.1.2. Avgränsningar

Granskningen omfattar huvudsakligen kommunstyrelsen. I den mån granskningen finner det relevant för ärendets belysning kan även andra organ komma att omfattas. I tid avgränsas granskningen främst till kalenderåret 2017, men även äldre beslut har utgjort underlag för bedömningar. Granskningen har inte tagit hänsyn till statsstödsreglerna.

1.1.3. Metod

Granskningen har tillställts ett omfattande skriftligt material hänförligt till ärendet, innefattande bl.a. mailkorrespondens, beslut fattade såväl av styrelse som på delegation, beredningsunderlag som rör besluten, sammanträdesprotokoll, delegationsordning, hyreskontrakt med tilläggsavtal m.m. Granskningen har tagit del av allt material som har inkommit. Därvid har en initial bedömning av den enskilda handlingens relevans för granskningens syfte genomförts. I den mån den initiala bedömningen indikerat att handlingen är relevant eller i fall där det framstår som oklart huruvida handlingen är relevant i ovan nämnda hänseende, har granskningen gått vidare med en djupare analys av handlingen i fråga. Allt material, oavsett bedömd relevans, har sparats hos granskningen i syfte att undvika att material som initialt bedömts vara irrelevant och som senare visat sig vara relevant går förlorat.

Granskningen har genomförts genom intervjuer med personer som bedömts vara relevanta i ärendet och som förväntats kunna bidra med värdefull information för ärendets belysning. I detta sammanhang har en s.k. rammetod tillämpats i syfte att ge intervjupersonerna möjlighet att tala fritt kring ärendet. Intervjupersonerna har valts ut med utgångspunkt i det inkomna materialet och i dialog med uppdragsgivaren. Följande personer har intervjuats i granskningen:

Karl Gustav Abramsson – Kommunfullmäktiges ordförande (S), (K-G).

Karl-Johan Ottosson – Kommunchef (K-J).

Åke Nilsson – Kommunstyrelsens ordförande (Å.N)

Efter genomförda intervjuer har det inkomna materialet analyserats och resultatet presenteras nu i form av förevarande rapport. Granskningen kommer även att presenteras genom en muntlig genomgång av resultatet med uppdragsgivaren.

Granskningen har genomförts av Ulrika Rosander och Oscar Samuelsson, PwC TAX – Legal Services.

1.1.4. Personer som förekommer i granskningen

Förevarande avsnitt innehåller en kort presentation av de personer som granskningen kommit i kontakt med och som har bedömts vara av betydelse för densamma.

Karl Gustav Abramsson	Kommunfullmäktiges ordförande (S), (K-G)
Karl-Johan Ottosson	Kommunchef, (K-J)
Åke Nilsson	Kommunstyrelsens ordförande (S), (Å.N)
Jan-Ola Borg	Teknisk chef, (J-O)
Christian Svanlund	Styrelseledamot och verkställande direktör, Info Q.B. Vilhelmina AB (C.S)
Jan Sundberg	F.d. företrädare för Info Q.B. Vilhelmina AB, (J.S)
Annika Andersson	Vice ordförande kommunstyrelsen, (A.A)
Lars Ekbäck	Ekonomichef, (L.E)

1.1.5. Tidslinje

- 2012-09-11 Ksau konstaterar vid sammanträde att företaget vill etablera sig i kommunen. Ksau delegerar till kommunchefen att besluta i ärendet. Å.N anmäler jäv.
- 2013-12-10 Ksau föreslår att ks ska besluta att i) bemyndiga ksau att besluta om ombyggnad och därtill kopplad finansiering av Hermelinen 1 till serverhall och ii) uppdra till K-J att upprätta hyresavtal. Å.N anmäler ej jäv.
- 2013-12-16 Ks beslutar att i) bemyndiga ksau att besluta om ombyggnad och därtill kopplad finansiering av Hermelinen 1 till serverhall och ii) uppdra till K-J att upprätta hyresavtal. Å.N anmäler ej jäv.
- 2013-12-20 Ksau beslutar att anta förmånligaste anbud enligt ovan, förutsatt att undertecknat hyresavtal enligt bilaga föreligger med Bolaget. Å.N anmäler ej jäv.
- 2014-01-13 Ksau anvisar 3 mkr till ombyggnaden av Hermelinen 1 enligt ovan. Å.N anmäler ej jäv.
- 2014-01-27 Det första hyresavtalet ingås. Undertecknas av K-J och L.E. Ks har 2013-12-16 uppdragit åt K-J att upprätta hyresavtal.
- 2014-03-04 Ksau anvisar 200 000 kr till ombyggnad av fastighetens elanslutningar. Ks godkänner åtgärden. Å.N anmäler ej jäv.
- 2015-02-12 K-J mailar Å.N ang. att Bolaget önskar andra hyresvillkor m.m.
- 2015-03 Å.N mailar förslag till hyresvillkor till K-J.
- 2015-03-03 Ksau anvisar 343 000 kr till ombyggnad av personalrum till kontor för Bolagets räkning. Ksau uppdrar även till K-J att upprätta *förslag* till hyresavtal avseende kontorsdelen. Å.N anmäler jäv.
- 2015-03-03 Ksau uppdrar åt K-J att upprätta *förslag* till hyresavtal avseende lokalen i övrigt. Å.N anmäler jäv.
- 2015-05-27 Hyresavtal enligt ovan undertecknas utan att förslagen har varit tillbaka för beslut. Undertecknas endast av tjänstemän – K-J och L.E. Villkoren överensstämmer i allt väsentligt med Å.N:s förslag.
- 2017-05-16 K-J mailar J-O och ger honom i uppdrag att ta fram köpeavtal avseende Hermelinen 1 med Bolaget som köpare. Mailet innehåller avtalsvillkor. K-J menar att instruktionen kommer från Å.N.
- 2017-06-07 Ks avslår Bolagets begäran om köp, Å.N anmäler jäv.
- 2017-06-12 Ksau beslutar att K-J ska bereda ärendet ytterligare. C.S närvarar efter inbjudan från Å.N. Å.N anmäler jäv.
- 2017-06-15 C.S inkommer med formell förfrågan om förvärv och flera kompletterande handlingar de efterföljande dagarna.
- 2017-06-27 Ks svarar på C.S skrivelser ovan.
- 2017-08-15 Ksau avslår slutlig Bolagets begäran.

2. Händelseförloppet

2.1. Allmänt

I förevarande avsnitt beskrivs händelseförloppet så som det har uppfattats på grundval av de inkomna handlingarna och genomförda intervjuer. I de fall motstridiga eller knapphändiga uppgifter framkommit beträffande en viss händelse uppmärksammas detta i framställningen.

2.2. Info Q.B. Vilhelmina AB:s etablering i Vilhelmina kommun

Under 2012 kontaktades företrädare för Vilhelmina kommun av J.S. J.S hade kontakt med ett IT-företag som var intresserat av att förvärva/inhysas i en serverhall i Vilhelmina och därigenom etablera sig i kommunen. Vid ett besök på plats i Vilhelmina visades J.S runt i kommunen och fick även tillfälle att besöka ett antal fastigheter, däribland Vilhelmina Hermelinen 1. Enligt Å.N var C.S vid denna tidpunkt inte involverad i företaget som senare kom att etablera sig i Vilhelmina genom Info Q.B. Vilhelmina AB ("**Bolaget**"). Efter besöket i Vilhelmina hördes ingenting från intressenterna på ett antal månader förrän de, under hösten 2012, tog kontakt med Vilhelmina kommun och framförde ett önskemål att etablera sig i kommunen genom att hyra en del av fastigheten Hermelinen 1 i syfte att bedriva serververksamhet. Härvid har Å.N anført att Bolaget redan från början, d.v.s. under det första besöket i Vilhelmina, visade intresse av att förvärva den aktuella fastigheten. Enligt Å.N föranleddes detta intresse av att Bolagets amerikanska huvudägare var van vid att verksamhetsbolag äger sina egna fastigheter.

Av protokoll från kommunstyrelsens arbetsutskotts ("**ksau**") sammanträde 2012-09-11 framgår att ett IT-företag framställt en förfrågan att hyra in sig i kommunens serverhall kostnadsfritt under sex månader. Därvid har kostnaden uppskattats till 60 000 kronor. Ksau beslutade att delegera åt K-J att besluta i ärendet. Å.N anmälde jäv och deltog inte i sammanträdet såvitt avsåg hanteringen av denna fråga.

2.3. Anpassning av Hermelinen 1

Ksau föreslog 2013-12-10 att kommunstyrelsen ("**ks**") skulle bemyndiga ksau att besluta om ombyggnad och därtill kopplad finansiering, av fastigheten Hermelinen 1 till serverhall. Vidare föreslogs att ks skulle uppdra till K-J att upprätta hyresavtal. 2013-12-16 beslutade ks i enlighet med ksau:s förslag efter att – bland andra – Å.N yttrat sig. Således beslutade ks att uppdra åt K-J att upprätta hyresavtal samt att bemyndiga ksau att fatta beslut om ombyggnad och därtill kopplad finansiering. Vid sammanträde i ksau 2013-12-20 konstaterades att två anbud inkommit avseende de ifrågavarande anpassningarna av Hermelinen 1. Ksau beslutade att anta det förmånligaste anbudet under förutsättning att undertecknat hyresavtal med Bolaget förelåg. Å.N anmälde inte jäv. Ksau beslutade 2014-01-13 att anvisa 3 000 000 kronor till anpassningsåtgärderna, Å.N anmälde inte jäv. Slutligen har K-J meddelat att elanslutningarna till Hermelinen 1 behövde byggas om. Ksau föreslog 2014-03-04 att 200 000 kronor skulle anvisas till detta ändamål, Å.N anmälde inte jäv. Åtgärden godkändes av ks samma dag.

Vid ksau:s sammanträde 2015-03-03 redovisar K-J att Bolaget är i behov av ytterligare utrymme samt att vissa gemensamma slitytor behöver åtgärdas. Förslag togs bl.a. fram avseende ombyggnad av personalrummet. Investeringen beräknades till 343 000 kronor på grundval av en budgetkalkyl upprättad av VIFAB. Ksau beslutade att finansiera åtgärden ur underhållsbudgeten samt att uppdra till K-J att upprätta förslag till hyresavtal med Bolaget avseende kontorsdelen. Å.N anmälde jäv. Såvitt avser hyresavtalet beträffande lokalen i övrigt redovisade K-J att det inkommit önskemål från Bolaget att den dåvarande hyresperioden om 5 år skulle förlängas till 9 år och 11 månader. Ksau beslutade att K-J skulle ta fram ett nytt förslag till hyresavtal även i denna del, varom mera nedan.

Enligt granskningen är det klarlagt att förevarande beslut fattats som ett led i att få Info Q.B. Vilhelmina AB att etablera sig i kommunen.

2.4. Hyresavtalen

2.4.1.1. Allmänt

Granskningen har tagit del av flera hyresavtal med tilläggsavtal mellan Vilhelmina kommun och Bolaget avseende Hermelinen 1. Nedan återges hyresavtalen i kronologisk ordning och i förekommande fall med hänvisning till den händelse som föranlett upprättandet av hyresavtalet i fråga.

2.4.1.2. Ursprungsavtalet

Det första hyresavtalet undertecknades 2014-01-27 och avsåg perioden 2014-02-01 – 2019-01-31, d.v.s. fem år. Årshyran angavs till 446 400 kronor. Avtalet undertecknades för kommunens räkning av K-J och L.E samt för Bolagets räkning av C.S. Under rubriken "särskilda bestämmelser" hänvisas till – såvitt är av intresse för denna granskning – ett tilläggsavtal. Tilläggsavtalet omfattade hela hyresperioden och angav att det första året skulle vara hyresfritt och att ingen hyresrabatt skulle medges resterande år. Det framgår även av avtalet att "Om inte hyresavtalet förlängs eller sägs upp i förtid skall kvarvarande restvärde avseende ombyggnationen betalas med 1 500 000 kronor". Även tilläggsavtalet är undertecknat av K-J och L.E. Efter kontakt med kommunkansliets diarium har granskningen fått tillgång till handlingen i sin helhet, den kunde dock inte återfinnas vid förfrågan hos kommunens tekniska avdelning och Vilhelmina Fastighetsförvaltning AB ("VIFAB"). Förevarande hyresavtal föranleddes av beslut i ks 2013-12-16 där Å.N deltog och yttrade sig. Av nämnda beslut framgår att ks uppdrog till K-J att "upprätta hyresavtal".

2.4.1.3. Nytt hyresavtal avseende lokalen

C.S skickar ett mail till Vilhelmina kommun, med kopia till K-J, 2014-12-17. I mailet konstaterar C.S att parterna tidigare har diskuterat att senarelägga hyran ytterligare, d.v.s. utöver det hyresfria år som medgavs i enlighet med det ovan behandlade hyresavtalet. Därvid undersöker C.S möjligheten att få till stånd en hyreslättnad och hänvisar till att Info Q.B AB har likviditetsproblem.

Härefter skickar C.S ytterligare ett mail till K-J, innehållande förslag till nya avtalsvillkor. I allt väsentligt innebar de av C.S föreslagna villkoren att avtalet skulle löpa på 10 år istället för 5 år och innehålla en hyrestrappa med hyresfria perioder och perioder med hyresrabatt.

K-J vidarebefordrar C.S mail innehållande förslag till avtalsvillkor till Å.N 2015-02-12. K-J framför frågan hur de ska gå vidare i ärendet och frågar även huruvida frågan ska lyftas i ks. I det sammanhanget konstaterar även K-J att beslutet beträffande det första hyresavtalet togs av ks. I mars 2015 skickar Å.N ett mail till K-J innehållande förslag till avtalsvillkor avseende Bolaget. I mailet ombeds K-J att gå igenom avtalsvillkoren och fundera. De av Å.N föreslagna avtalsvillkoren överensstämmer med C.S förslag såvitt avser hyrestiden och till stor del såvitt avser utformningen av hyrestrappan.

Vid sammanträde i ksau 2015-03-03 meddelade K-J att Bolaget framfört önskemål att omförhandla det då rådande hyresavtalet med en löptid på 5 år till en löptid på 9 år och 11 månader. Ksau beslutade att uppdra till K-J att upprätta nytt *förslag* till hyresavtal. Som nämnts ovan meddelade Å.N jäv vid detta ärendes handläggning. Såvitt granskningen erfar gick dock förslaget till hyresavtal aldrig tillbaka till ksau för beslut.

Hyresavtalet undertecknades 2015-05-27 och avsåg perioden 2015-02-01 – 2024-12-31. Under rubriken "särskilda bestämmelser" hänvisas till ett tilläggsavtal. Tilläggsavtalet omfattar hela hyresperioden och överensstämmer helt och hållet med de av Å.N föreslagna avtalsvillkoren. Såväl hyresavtalet som tilläggsavtalet har undertecknats av K-J och L.E. A.A:s namn fanns dock förtryckt i avtalen så som namnförtydligande men varken hyresavtalet eller tilläggsavtalet är undertecknat av

A.A. Enligt uppgifter till granskningen hade A.A heller inte kännedom om att något sådant tilläggsavtal överhuvudtaget ingåtts. I detta sammanhang har K-J anfört att Å.N meddelat att de kunde underteckna handlingarna själva och att det hela var avstämt med "politiken".

Under granskningens eftersökningar har nu aktuellt hyresavtal med tilläggsavtal inte återfunnits i kommunkansliets diarium. Granskningen har dock fått tillgång till handlingen i dess helhet efter kontakt med VIFAB och kommunens tekniska avdelning.

2.4.1.4. Nytt hyresavtal avseende kontorsdelen

Ksau beslutade vid sammanträde 2015-03-03 att uppdra åt K-J att upprätta *förslag* till hyresavtal med Bolaget såvitt avser kontorsdelen av fastigheten. Inte heller detta hyresavtal har, såvitt granskningen erfar, varit tillbaka i ksau för beslut. Granskningen är av uppfattningen att upprättandet av nu aktuellt hyresavtal föranletts av beslutet om ombyggnation och anpassning avseende lokalens kontorsytor. Hyresavtalet undertecknades 2015-05-27 och avsåg perioden 2015-07-01 – 2024-12-31. Under rubriken "särskilda bestämmelser" hänvisas till ett tilläggsavtal. Tilläggsavtalet omfattar hela hyresperioden och reglerar hyran. Hyresavtalet och tilläggsavtalet var undertecknat av samma parter som i det ovan behandlade avtalet – således saknades A.A:s underskrift även i detta fall.

2.5. Försäljning av fastigheten Hermelinen 1

Å.N har framfört att Bolaget visade intresse att förvärva fastigheten redan vid det första besöket i Vilhelmina. I de till granskningen inkomna handlingarna omnämns försäljningen av fastigheten för första gången i samband med ett mail skickat från K-J till J-O 2017-05-16. K-J uppdrar åt J-O att ta fram ett köpekontrakt avseende Hermelinen 1 med Bolaget som köpare. Mailet innehåller även instruktioner såvitt avser avtalsvillkoren i övrigt, bland annat att köpeskillingen ska anges till 6 000 000 kronor. K-J påtalar även att handlingarna måste tas fram så fort som möjligt, i syfte att C.S ska hinna gå igenom dem innan ärendet tas upp i ks. K-J har i granskningen anfört att de instruktioner han lämnat till J-O i det aktuella mailet ursprungligen kommer från Å.N. Härvid menar Å.N att han kan ha svarat på frågor från K-J i ärendet, men att han inte har någon minnesbild av att ha lämnat konkreta instruktioner till K-J. Å.N menar vidare att han och K-J under en lång tid varit överens om att fastigheten borde säljas med hänsyn till dess ekonomi. Det är enligt granskningen inte klarlagt huruvida diskussionen avseende försäljning av fastigheten initierades av kommunen eller Bolaget. Uppgifter till granskningen har dels gjort gällande att K-J tog kontakt med Bolaget för att undersöka deras intresse, dels att Bolaget tog kontakt med K-J.

Vid ks sammanträde 2017-06-07 meddelar K-J att Bolaget visat intresse av att förvärva fastigheten Hermelinen 1. Å.N anmälde jäv och deltog inte vid mötet. Ks beslutade att avslå Bolagets begäran att förvärva fastigheten. Frågan kring försäljning tas dock upp på nytt 2017-06-12, denna gång i ksau. C.S medverkar vid mötet och redogör för Bolagets intresse av att förvärva fastigheten. Enligt uppgifter till granskningen ska C.S ha bjudits in av Å.N. Å.N anmälde jäv och deltog inte. Ksau beslutade att uppdra åt K-J att bereda ärendet ytterligare.

I sammanhanget bör det uppmärksammas att det har inkommit uppgifter till granskningen som gör gällande att Å.N vid, i vart fall, ett tillfälle mycket aktivt diskuterat frågan kring Bolagets förvärv av fastigheten i partigruppen. Vissa uppgifter gör även gällande att Å.N uttryckt ilska när förslaget att sälja fastigheten inte röstades igenom. Härvid har Å.N anfört att han har diskuterat försäljningen av fastigheten i partigruppen och påpekat att fastigheten bör säljas ur ett ekonomiskt perspektiv. I övrigt avvisar Å.N påståenden om att han skulle ha blivit arg när förslaget inte röstades igenom och anför vidare att hans arbete i partigruppen näppeligen kan omfattas av kommunallagens jävsregler eller förevarande granskning.

C.S skickar 2017-06-15 en formell förfrågan till ks angående förvärv av fastigheten Hermelinen 1. C.S inkommer med kompletterande handlingar 2017-06-20 och 2017-06-21. Ks besvarar Bolagets

förfrågan i en skrivelse 2017-05-27 och meddelar att ärendet kommer att beredas på sedvanligt vis och behandlas i ksau 2017-08-15.

Vid sammanträdet i ksau 2017-08-15 anmäler Å.N jäv. I protokollet från nämnda sammanträde återfinns en redogörelse över hela ärendet där det även konstateras att flera oegentligheter uppdagats vid beredningen av ärendet avseende försäljningen av fastigheten. Ksau beslutar bl.a. att uttala ett önskemål om att kommunens revisorer tar sig an en granskning av ärendet och att begäran om att sälja fastigheten ska avslås.

3. Analys

3.1. Jäv

3.1.1.1. Allmänt

I förevarande avsnitt behandlas den uppmärksammade jävsproblematiken avseende Å.N:s förhållande till Bolaget. I denna del kan granskningen se tre potentiella typfall av jäv:

- Å.N har underlåtit att anmäla jäv när jäv har förelegat
- Å.N har i och för sig anmält jäv vid det aktuella sammanträdet, men har varit aktiv i beredningen och ärendets handläggning i övrigt
- Å.N har varit drivande i diskussioner kring ärenden kopplade till Bolaget i partiinterna sammanhang

3.1.1.2. Rättsliga grunder

Kommunallagen (1991:900) (KomL) innehåller olika jävsregler som är tillämpliga beroende på i vilken egenskap och i vilken typ av ärende personen i fråga har varit delaktig. Såvitt avser förtroendevaldas delaktighet i ärenden hos en nämnd är reglerna i 6 kap. KomL tillämpliga. Motsvarande bestämmelser avseende arbete i kommunfullmäktige återfinns i 5 kap. KomL.

Av 6 kap. 24 § 1 st. KomL framgår att en förtroendevald som är jävig inte får delta eller närvara vid handläggningen av ärendet. Vidare framgår det av 2 st. i samma bestämmelse att den som känner till en omständighet som skulle kunna utgöra jäv mot honom själv skall ge det till känna.

Förekomsten av jäv bedöms med utgångspunkt i 6 kap. 25 § KomL. I nämnda bestämmelse stadgas att en förtroendevald är jävig, såvitt är av intresse för granskningen, om saken angår honom själv eller hans maka, sambo, förälder, barn eller syskon *eller någon annan närstående* eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerligen nytta eller skada för honom själv eller *någon närstående*.

Mot bakgrund av det ovan anförda kan granskningen konstatera att bestämmelsen kan tillämpas relativt brett, dels med hänsyn till att närståendekretsen som kan aktualisera jäv är vid, dels med hänsyn till att konstaterat jäv leder till att personen i fråga varken får delta eller närvara vid handläggningen i ärendet.

Granskningen är av uppfattningen att C.S ingår i den krets av personer som aktualiserar jäv i förhållande till Å.N. Från och med den tidpunkt C.S inträdde som företrädare för Bolaget har det således förelegat hinder för Å.N att delta och närvara vid handläggningen av ärenden rörande Bolaget.

3.1.1.3. Å.N har underlåtit att meddela jäv när jäv har förelegat

Granskningen har ovan konstaterat att Å.N har varit förhindrad att delta och närvara vid handläggningen av ärenden rörande Bolaget från den tidpunkt C.S engagemang i detsamma inleddes. Det är således av intresse för granskningen att analysera i vilken utsträckning Å.N deltagit och närvarat vid handläggningen av ärendet såväl i praktiken som formellt – d.v.s. de fall där Å.N underlåtit att anmäla jäv när jäv förelegat.

Med ledning i sammanträdesprotokollen kan granskningen konstatera att Å.N närvarat vid och beslutat i följande ärenden med koppling till Bolaget:

- Ksau 2013-12-10, § 455, beträffande ombyggnad av fastigheten Hermelinen 1 samt finansieringen därtill, ävensom frågan kring hyresavtal mellan Bolaget och kommunen.

- Ks 2013-12-16, ks § 238, au § 455, ks beslutar i enlighet med ovan. Det framgår även av protokollet att Å.N yttrat sig i ärendet.

- Ksau 2013-12-20, au § 457, ks § 238, au § 455, beslut beträffande anbud kopplade till ovan berörda ombyggnation.

- Ksau 2014-01-13, au § 457, ks § 238, au § 455, beslut att anvisa 3 000 000 kronor för ombyggnad av Hermelinen 1.

- Ks 2014-03-04, ks § 56, au § 64, beslutade att anvisa ytterligare 200 000 kronor för ombyggnation av Hermelinen 1 såvitt avser elanslutningar.

Att Å.N i ovan uppräknade beslut underlåtit att anmäla jäv på det sätt som erfordras enligt KomL är besvärande i sig. Därtill kan granskningen konstatera att de beslut som Å.N varit delaktig i har varit av sådan art att besluten skulle kunna få ekonomiska konsekvenser för Bolaget. Sammantaget kan granskningen konstatera att Å.N:s jäv i ovannämnda hänseende har varit betydande och inneburit en risk för otillbörligt gynnande av Bolaget. Det är därvid ovidkommande huruvida jävet de facto medfört fördelar för Bolaget.

3.1.1.4. Å.N har i och för sig anmält jäv, men deltagit i ärendets handläggning utanför sammanträden

Å.N har vid ett flertal tillfällen anmält jäv vid sammanträden där ärenden rörande Bolaget behandlats. Granskningen finner det anmärkningsvärt att Å.N, trots konstaterat och anmält jäv, ändå varit delaktig i ärendenas handläggning och beredning i övrigt. Nedan följer en exemplifierande lista över beslut där Å.N formellt anmält jäv, men i praktiken varit delaktig:

- ksau 2015-03-03, au §§ 66 och 67, ksau beslutade att uppdra till K-J att upprätta nytt förslag till hyresavtal.

- ks 2017-06-07, ks § 137, beträffande försäljning av Hermelinen 1.

- ksau 2017-06-12, au § 174, ks § 137, beträffande försäljning av Hermelinen 1.

Granskningen finner det utrett att Å.N varit ytterst aktiv i frågan beträffande tilläggsavtalen mellan kommunen och Bolaget. Å.N har därvid bl.a. invänt att han inte upprättade de faktiska hyresavtalen. Mot bakgrund av att det tilläggsavtal avseende lokalen som antogs var identiskt med Å.N:s förslag, anser granskningen att det är irrelevant huruvida Å.N rent praktiskt sammanfogade tilläggsavtalet med det standardiserade hyresavtalet. I detta sammanhang finner granskningen det särskilt besvärande att Å.N:s förslag till hyresvillkor i väsentliga delar överensstämmer med det förslag som lämnats av den närstående till Å.N som utlöst jävet – C.S. Granskningen finner att Å.N genom sitt ovan beskrivna agerande beträffande tilläggsavtalet har handlat i strid med jävsbestämmelserna i 6 kap. KomL.

Granskningen har tagit del av delvis motstridiga uppgifter angående i vilken utsträckning Å.N var delaktig i hanteringen av ärendet kopplat till försäljningen av fastigheten Hermelinen 1. Det är emellertid ostridigt att Å.N var av uppfattningen att fastigheten borde ha sålts. Det är vidare ostridigt att Å.N och K-J i allmänna ordalag diskuterat en försäljning av fastigheten, samt att Å.N har svarat på vissa konkreta frågor från K-J avseende försäljningen till Bolaget. K-J har vidare anfört att Å.N inkommit med uttryckliga instruktioner i ärendet. Enligt granskningen är det klarlagt att Å.N har deltagit i handläggningen av ärendet trots att han varit jävig och sålunda handlat i strid med jävsbestämmelserna i 6 kap. KomL.

3.1.1.5. Å.N har varit drivande i diskussioner kring ärenden kopplade till Bolaget i partiinterna sammanhang

Det är enligt granskningen klarlagt att Å.N har varit drivande i diskussioner avseende ärenden kopplade till Bolaget i partigruppen. Det förekommer även uppgifter om att Å.N skulle ha blivit arg efter ett sammanträde och därvid ”skällt” på en annan förtroendevald person. Å.N har i granskningen anfört att det kan ha förekommit såväl diskussioner som meningsskiljaktigheter i partigruppen beträffande frågor kopplade till Bolaget, men att KomL och dess jävsbestämmelser inte är tillämpliga i frågor som har behandlats partiinternt.

Granskningen kan konstatera att Å.N har behäftat sig med frågor i partiinterna sammanhang, som, om de hade behandlats i ett kommunalt forum, hade medfört att Å.N varit jävig. Granskningen är av samma uppfattning som Å.N vad gäller tillämpningen av KomL i rent partiinterna sammanhang. Det är dock ur lämplighetssynpunkt viktigt att ändå beröra frågan.

I ett parlamentariskt läge innebärande att ett parti är dominerande, blir problematiken särskilt tydlig. Att Å.N aktivt fört diskussioner i partigruppen beträffande frågor rörande Bolaget innebär en risk att partikamraterna på olika sätt påverkas att agera på ett visst sätt vid sammanträden rörande frågan. Att Å.N vid ett sådant sammanträde formellt anmäler sig jävig får då mindre – eller ingen – betydelse i praktiken. Granskningen finner det olämpligt att aktivt och drivande diskutera frågor som i ett annat forum hade medfört jäv, i synnerhet om diskussionernas syfte är att påverka partikamrater att agera på ett visst sätt. Härvid ska granskningen dock påpeka att förhållandena vid dessa partiinterna samlingar inte är utredda fullt ut, varför granskningen inte kan ta slutlig ställning i frågan.

3.2. Beslut

3.2.1.1. Allmänt

I granskningen har det förkommit uppgifter innebärande att erforderliga och formellt korrekta beslut i vissa delar saknats avseende hanteringen av ärenden kopplade till Bolaget. Det har bland annat anförts att de tilläggsavtal som ingåtts mellan kommunen och Bolaget inte har undertecknats av rätt personer samt att besluten inte har tagits i rätt instans.

3.2.1.2. Beslut tagna på delegation

Det framgår av ks delegationsordning att ks delegerat beslutanderätten avseende förvaltningen av kommunens fastigheter till ksau. Frågan härvid är om förevarande delegation även omfattar rätten att besluta om investeringar och i så fall till vilka belopp. Granskningen är av uppfattningen att begreppet ”förvaltning” typiskt sett avser löpande åtgärder såsom underhåll och mindre reparationer, men att begreppet även skulle kunna innefatta frågor kopplade till vissa investeringar. Av delegationsordningen i övrigt framgår att ksau generellt har rätt att besluta i ärenden intill begränsade belopp – såväl 4 pbb som 15 pbb förekommer. De flesta besluten om anpassningar av och investeringar i Hermelinen 1 har fattats av ks efter förslag från ksau. Ett ombyggnadsbeslut som emellertid har fattats av ksau avser de 343 000 kronor som anvisades till Hermelinen 1 för att anpassa kontoret, vilket framgår av sammanträdesprotokoll från ksau 2015-03-03, § 66. Granskningen är av uppfattningen att denna hantering framstår som inkonsekvent.

Mot bakgrund av ordalydelsen i delegationsordningen skulle även rätten att teckna hyresavtal kunna ingå i ksau:s delegerade beslutanderätt. Vad som är intressant i detta sammanhang är att beslutet avseende ursprungsavtalet med tilläggsavtal mellan kommunen och Bolaget behandlades i ks, medan besluten avseende de efterföljande avtalen med tilläggsavtal togs i ksau. Beträffande ursprungsavtalet framgår det av ks protokoll 2013-12-16 att ks beslutat att uppdra åt K-J att *upprätta* hyresavtal. Det framgår således inte av protokollet att beslutet avsåg ett förslag, som efter K-J:s beredning skulle bli föremål för nytt beslut. Mot bakgrund av ordalydelsen i protokollet kan det enligt granskningens mening framstå som att beslutet bemyndigade K-J att slutligt upprätta hyresavtalet.

Ksau fattade beslut om två olika hyresavtal med tilläggsavtal vid sammanträdet 2015-03-03, varav det ena avsåg kontorsyta och det andra lokalen i övrigt. Av båda besluten framgår att K-J fått i uppdrag att upprätta *förslag* till hyresavtal. Formuleringen i protokollet måste närmast förstås som att förslaget till hyresavtal skulle fastställas genom beslut – så har inte skett. Avtalen har istället tillställts Bolaget i egenskap av hyresgäst och för kommunens räkning endast undertecknats av tjänstemännen K-J och L.E. Hanteringen av ärendet avviker således från den gängse beslutsordningen, vilket måste kritiseras.

Granskningen vill härvid särskilt uppmärksamma den språkliga skillnaden i protokollet mellan ks beslut 2013-12-16 där K-J uppdrogs att *upprätta hyresavtal* och ksaus beslut 2015-03-03 där K-J uppdrogs att *upprätta förslag till hyresavtal*.

Granskningen kan härvid konstatera att delegationsordningen hade kunnat förtydligas genom införandet av fler beloppsbegränsningar och tydligare beskrivningar av beslutanderätterna.

3.3. Diarieföring

Det ursprungliga hyresavtalet inklusive tilläggsavtal mellan kommunen och Bolaget har diarieförts på korrekt sätt. Handlingarna har återfunnits vid granskningens förfrågan hos kommunkansliets diarium.

De båda senare hyresavtalen inklusive tilläggsavtal har vid förfrågan hos kommunkansliets diarium inte återfunnits. Handlingarna har utfåtts efter förfrågan hos såväl VIFAB som tekniska enheten, men såvitt granskningen erfar är de inte formellt diarieförda. Även om de icke diarieförda handlingarna framstår som relativt ordnade och sökbara är det i formellt hänseende viktigt att diarieföring sker på korrekt sätt. Diariesystemet utgör en viktig aspekt i samhällets och enskildas kontroll av den kommunala förvaltningen och bör vara en högt prioriterad angelägenhet hos kommunen.

Av denna anledning är granskningen av uppfattningen att det kan finnas anledning för kommunen att utreda behovet av en översyn av rutiner och riktlinjer beträffande diarieföring.

3.4. Har kommunen lidit ekonomisk skada?

Granskningen kan konstatera att det är relativt vanligt förekommande att kommuner vidtar åtgärder i syfte att underlätta för aktörer inom näringslivet att etablera sig på orten. Sådana åtgärder är också inom vissa gränser tillåtna enligt KomL förutsatt att de som huvudregel är av generell karaktär och inte är ägnade att gynna enskilda näringsidkare. Härvid ska dock även reglerna om statsstöd beaktas. Granskningen har i denna del inte haft tillgång till jämförelsematerial som möjliggör ett ställningstagande i frågan huruvida ombyggnationer och andra anpassningsåtgärder av Hermelinen 1 har medfört att en enskild näringsidkare har gynnats. En sådan bedömning bör ta sin utgångspunkt i hur kommunen hanterar etableringsfrämjande åtgärder gentemot näringsidkare i allmänhet. Den bedömning som nu diskuteras omfattas heller inte av förevarande gransknings syfte.

Granskningen kan konstatera att de tillkommande hyresavtalen som ingåtts mellan kommunen och Bolaget på ett väsentligt sätt avviker från ursprungsavtalet. Det är klarlagt att de tillkommande avtalen är mer fördelaktiga för hyresgästen jämfört med ursprungsavtalet. I denna del anser granskningen att ett upplägg med hyresfria perioder och hyresrabatter utgör en affärsrisk för kommunen. Med hänsyn tagen till hyresgästens likviditet, måste en förlängd hyrestid innebära ytterligare risk.

Granskningen har tidigare konstaterat att Å.N har varit delaktig vid hyresavtalens tillkomst. Med det sagt, anser granskningen emellertid inte att det förhållande att Å.N varit jävig, isolerat och självständigt, inneburit att kommunen lidit ekonomisk skada. Granskningen avhåller sig från att kommentera storleken av en eventuell ekonomisk skada och stannar vid att kommunen, genom de ingångna hyresavtalen, iklätt sig en icke ringa affärsrisk.

4. Sammanfattning/Slutsatser

4.1. Jäv

Å.N har vid flera tillfällen beslutat i ärenden eller deltagit i ärendens handläggning och beredning i övrigt trots att han varit jävig. I denna del finner granskningen anledning att rikta kritik.

Å.N har även varit drivande i partiinterna diskussioner kring ärenden kopplade till Bolaget, vilket granskningen anser är olämpligt.

4.2. Beslut

Hysesavtal har upprättats och undertecknats utan erforderliga beslut. I denna del finner granskningen anledning att rikta kritik.

Granskningen *rekommenderar* att kommunen utreder behovet av att se över sin delegationsordning och undersöker möjligheten att tydliggöra beskrivningen av beslutanderätterna och eventuellt införa fler beloppsbegränsningar.

4.3. Diarieföring

Handlingar har inte diarieförts på korrekt sätt. I denna del finner granskningen anledning att rikta kritik.

Granskningen *rekommenderar* att kommunen utreder behovet av att se över sina rutiner och riktlinjer avseende diarieföring.

4.4. Har kommunen lidit ekonomisk skada?

Granskningen anser inte att Å.N:s jäv, isolerat och självständigt, har inneburit att kommunen lidit ekonomisk skada.

Granskningen anser att de ingångna hyresavtalen mellan kommunen och Bolaget har inneburit en icke ringa affärsrisk för kommunen.

Utän att ta ställning i frågan huruvida kommunen i förevarande fall har gynnat en enskild näringsidkare, vill granskningen belysa problematiken och påtala vikten av enhetligt bemötande och konsekventa bedömningar.

Granskningen *rekommenderar* att kommunen har formaliserade rutiner och riktlinjer för hur etableringsfrämjande åtgärder hanteras och att dessa rutiner uppfyller kraven i KomL och statsstödsreglerna.

4.5. Sammanfattande bedömning

Syftet med granskningen har varit att bedöma om besluten har fattats i laga ordning med hänsyn till delegationsordning, jäv m.m. samt om handlingarna har diarieförts korrekt. Sammanfattningsvis bedömer vi att det förekommer brister i besluten såväl gällande efterlevnad av kommunstyrelsens delegationsordning och kommunallagens jävsregler som diarieföring av handlingar.

Kritiken avseende jäv omfattar enskild ledamot i kommunstyrelsen, övriga brister finns inom kommunstyrelsens ansvar och uppsiktsplikt.

2017-10-02

Anneth Nyqvist

Anneth Nyqvist, Uppdragsledare

Ulrika Rosander

Ulrika Rosander, Projektledare